Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

29 924 Toezichtsverslagen AIVD en MIVD

Nr. 288

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES EN MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 november 2025

Inleiding

Op 26 oktober 2023 zijn twee personen aangehouden op verdenking van het bezit en naar buiten brengen van staatsgeheime informatie. Aan de aanhouding lag een ambtsbericht van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) ten grondslag, om dreiging tegen de nationale veiligheid weg te nemen. Betrokkenen hadden beschikking over deze staatsgeheime informatie in het kader van hun werkzaamheden voor de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). Dit is aanleiding geweest voor het instellen van verschillende onderzoeken, waaronder een onafhankelijk onderzoek van de Auditdienst Rijk (ADR) naar de omgang met bijzondere informatie bij de NCTV en bij de politie. Dat onderzoek is op 13 december 2024 aan uw kamer aangeboden door de Minister van Justitie en Veiligheid (JenV) (Kamerstuk 36 600 VI, nr. 123).

Daarnaast heeft de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) onderzoek gedaan naar het handelen van de AIVD in relatie tot de verdenking van het lekken van staatsgeheimen door de genoemde medewerkers. In een separaat rapport heeft de CTIVD ook gekeken naar de aspecten hiervan die tevens betrekking hebben op de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Het onderzoek richtte zich op drie aspecten:
1. De uitvoering van veiligheidsonderzoeken door de AIVD op grond van de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo);
2. de invulling van de zorgplicht door de AIVD en de MIVD in verband met het verstrekken van staatsgeheime informatie aan de NCTV;
3. de uitvoering van de taak als NSA door de AIVD met betrekking tot internationaal gerubriceerde informatie.

kst-29924-288
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2025

Met deze brief bieden wij de rapporten nr. 81 en nr. 82 van de CTIVD aan uw Kamer aan. Omdat een deel van het rapport een staatsgeheim karakter heeft, bevat dit rapport een geheime bijlage, die, gevoegd met een staatsgeheime beleidsreactie, is aangeboden aan de Commissie Inlichtingen en Veiligheidsdiensten (CIVD) van de Tweede Kamer.

Wij zijn de CTIVD erkentelijk voor het gedegen onderzoek en de waardevolle aanbevelingen. Wij nemen, met enkele nuances die in deze brief worden toegelicht, alle aanbevelingen van de CTIVD over.

Voor de aanbevelingen die geen staatsgeheim karakter hebben, geven wij in de bijlage bij deze brief aan wat de stand van zaken is van de implementatie. Hierbij merken wij op dat de CTIVD het onderzoek afbakent tot de situatie zoals deze was ten tijde van de onderzochte gebeurtenissen. Dit betekent dat maatregelen die de AIVD en MIVD reeds zelf hadden getroffen naar aanleiding van de NCTV-casus niet door de CTIVD zijn meegenomen in het onderzoek. De AIVD en de MIVD hebben na het bekend worden van de feiten in de NCTV-casus en een interne evaluatie proactief meerdere wijzigingen doorgevoerd in hun werkwijze. Veel aanbevelingen die terugkomen in het rapport zien op al doorgevoerde veranderingen. Dit past bij diensten die voortdurend aan interne evaluatie doen om zo een betere werkwijze te bekrachtigen. Zoals uit de bijlage blijkt, is de implementatie van een groot deel van de aanbevelingen inmiddels al ver gevorderd.

Bevindingen CTIVD

Ten aanzien van de AIVD

Uit rapport nr. 81 blijkt dat de AIVD op onderdelen onvoldoende invulling heeft gegeven aan de uitvoering van zijn taken. De rode draad in het onderzoek is dat de AIVD zijn taken beter kan vervullen wanneer in zijn processen doorlopend aandacht is voor informatie-uitwisseling tussen verschillende onderdelen. Op zichzelf is compartimentering tussen verschillende onderdelen van de AIVD een belangrijke waarborg voor de zorgvuldige omgang met gegevens. Compartimentering moet echter niet onnodig in de weg staan aan informatie- uitwisseling, indien en voor zover de informatie noodzakelijk is voor de goede taakuitvoering van een ander organisatieonderdeel.

De CTIVD concludeert dat de AIVD op onderdelen onzorgvuldig dan wel onrechtmatig heeft gehandeld. Deze conclusies worden in de afzonderlijke hoofdstukken beschreven. Kort samengevat zijn deze conclusies als volgt:

- Het beleid en de werkwijze ten aanzien van veiligheidsonderzoeken kennen tekortkomingen in de interne informatie-uitwisseling, de beoordeling van persoonlijke gedragingen en het instellen van periodieke en herhaalonderzoeken.
- De veiligheidsonderzoeken van 2015, 2018 en 2020 zijn conform wet- en regelgeving uitgevoerd. Het veiligheidsonderzoek van 2005 is onzorgvuldig verlopen.
- De AIVD heeft op onderdelen onvoldoende voldaan aan de wettelijke zorgplicht omtrent geheimhouding.
- De AIVD heeft onrechtmatig persoonsgegevens gedeeld met de NCTV.
- De AIVD heeft onvoldoende invulling gegeven aan de NSA-taak.

De CTIVD benadrukt in het rapport dat het voorgaande niet als zodanig betekent dat de AIVD de gebeurtenissen in de NCTV-casus had kunnen voorkomen. De AIVD is voor de beveiliging van zijn gerubriceerde informatie immers medeafhankelijk van partners in het hele stelsel van

informatiebeveiliging en de integriteit van personen die met deze informatie werken, aldus de CTIVD.
Wij onderschrijven dit laatste punt, waarbij wij nog het volgende benoemen.

Het belang van contra-inlichtingenonderzoek

Dat veiligheidsonderzoeken worden uitgevoerd naar personen op vertrouwensfuncties, en dat deze zorgvuldig plaatsvinden, is van groot belang, evenals de zorgvuldige bescherming van staatsgeheime gegevens. Tegelijkertijd zullen maatregelen die hierin voorzien nooit volledige zekerheid geven dat mensen die beroepshalve toegang hebben tot staatsgeheime gegevens daar zorgvuldig mee omgaan, en zullen via deze maatregelen geen inlichtingenoperaties tegen Nederland worden onderkend. Dit kan uitsluitend door spionageactiviteiten van buitenlandse diensten actief tegen te gaan. Alleen op die manier kan de nationale veiligheid voldoende worden beschermd.

In de onderhavige casus heeft Contra-inlichtingen (CI-)onderzoek geleid tot een ambtsbericht van de AIVD aan het Openbaar Ministerie (OM) dat ten grondslag lag aan de aanhouding van de desbetreffende personen. Daarmee is deze specifieke CI-dreiging weggenomen. CI-onderzoeken zijn in zijn algemeenheid echter vaak uitdagende onderzoeken die veel geduld vergen. De uitdaging is dat agenten van buitenlandse diensten vaak zeer professioneel en veiligheidsbewust zijn en dat er dus lange periodes van inzet op een individu zijn waarin geen concrete resultaten kunnen worden aangetoond. Omdat de opbrengst van een bijzondere bevoegdheid in de periode waarvoor de toestemming is verleend één van de elementen is die wordt betrokken bij de proportionaliteitstoets, kan dit gebrek aan opbrengst er bij dit soort onderzoeken in zijn algemeenheid toe leiden dat verlenging van de inzet na verloop van tijd niet meer rechtmatig wordt bevonden, en het onderzoek stil moet worden gelegd.

Deze problematiek wordt meegenomen in de algehele systematiek van (de toetsing van) toestemmingsverzoeken in de herziening van de Wiv 2017, waarover wij u informeerden in onze brief van 17 juni 2025 (Kamerstuk 34 588, nr. 94). Bij dit proces zijn de CTIVD en de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) betrokken.

Ten aanzien van de MIVD

Uit rapport nr. 82 blijkt dat de MIVD op onderdelen onvoldoende heeft voldaan aan de zorgplicht voor de geheimhouding van gegevens die daarvoor in aanmerking komen. De CTIVD heeft hieromtrent twee onzorgvuldigheden geconstateerd. Bij de MIVD zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd.

De CTIVD benadrukt in het rapport dat het voorgaande niet als zodanig betekent dat de MIVD de gebeurtenissen in de NCTV-casus had kunnen voorkomen. De MIVD is voor de beveiliging van zijn gerubriceerde informatie immers medeafhankelijk van partners in het hele stelsel van informatiebeveiliging en de integriteit van personen die met deze informatie werken, aldus de CTIVD.

Opvolging aanbevelingen

Voor de 19 aanbevelingen die geen staatsgeheim karakter hebben, geven wij in de bijlage bij deze brief aan wat de stand van zaken is van de implementatie. Daarnaast deed de CTIVD twee staatsgeheime aanbevelingen, waarop wordt ingegaan in de brief die is verzonden aan de CIVD.

In algemene zin merken wij nog het volgende op over de opvolging van de aanbevelingen.

Ten aanzien van de AIVD

Naar aanleiding van een interne evaluatie kort na de NCTV-casus heeft de AIVD in veel gevallen reeds zelfstandig maatregelen getroffen die tegemoet komen aan de aanbevelingen van de CTIVD. Alle aanbevelingen van de CTIVD uit het rapport t.b.v. de AIVD onderschrijven wij en nemen wij over, met enkele nuances die worden toegelicht in de bijlage.

Veel van de aanbevelingen van de CTIVD zien op het doorlopend aandacht hebben voor informatie-uitwisseling tussen verschillende onderdelen van de AIVD. Een belangrijke conclusie van de CTIVD is dat compartimentering tussen verschillende onderdelen van de AIVD een belangrijke waarborg voor de zorgvuldige omgang met gegevens is, maar dat dit niet in de weg moet staan aan informatie- uitwisseling, indien en voor zover de informatie noodzakelijk is voor de goede taakuitvoering van een ander organisatieonderdeel. Daarmee benoemt de CTIVD een inherente spanning in de manier waarop inlichtingendiensten met informatie omgaan. De door de AIVD getroffen maatregelen zullen er aan bijdragen dat hierin een betere balans wordt getroffen.

Ten aanzien van de MIVD

Naar aanleiding van een interne evaluatie kort na de NCTV-casus heeft de MIVD in veel gevallen reeds zelfstandig maatregelen getroffen die tegemoet komen aan de aanbevelingen van de CTIVD. Alle aanbevelingen van de CTIVD uit het rapport t.b.v. de MIVD onderschrijven wij en nemen wij over.
Zo wordt er thans kritischer gekeken naar de inhoud en ontvangers van gedeelde gegevens, wordt het veiligheidsbewustzijn en de meldingsbereidheid van de medewerkers verhoogd en is men volop bezig met het opstellen van richtlijnen en beleid om nog beter te voldoen aan de vereisten die voorvloeien uit de zorgplicht.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
F. Rijkaart

De Minister van Defensie,
R.P. Brekelmans